

ספרי' – אוצר החסידים – יזונאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ליל ב' דחג הפסח, ה'תשכ"ז

יוצא לאור לימים ראשונים דחג הפסח, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

– ופרצת –

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ימים ראשונים דחג הפסח הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות ליל ב' דחג הפסח, ה'תשכ"ז — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — כמה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר י"א ניסן, ה'תשע"א (ופרצת),
יום הולדת הק"ט של כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

בס"ד. שיחת ליל ב' דחג הפסח, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. "הא לחמא עניא כו"¹:

ידוע שרבותינו נשיאינו היו מתחילים את ביאוריהם בהגדה של פסח בפיסקא "הא לחמא עניא כו". ומזה מובן, שפיסקא זו נכללת בסיפור ביציאת מצרים.

וטעם הדבר — לפי שפיסקא זו נכללת בסימן "מגיד", שהוא ע"ש הכתוב "והגדת לבנך"²,

— אף שלכאורה הי' הסימן "מגיד" צריך להתחיל בפיסקא "עבדים היינו", ולכל היותר, לפני "מה נשתנה", כיון ש"אמירת ההגדה מצותה לאומרה דרך תשובה על שאלות ששאלוהו"³, משא"כ הפיסקא "הא לחמא עניא", שכל ענינה הוא הזמנה ל"כל דכפין" ו"כל דצריך" ש"ייתי וייכול" ו"ייתי ויפסח", אינה שייכת לכאורה להסימן ד"מגיד", שהרי ענינה אינו סיפור ביציאת מצרים (גם לא באופן של שאלה) — כדמוכח מזה גופא שמסדר ההגדה קבע פיסקא זו בסימן "מגיד", וכמובן גם מהדין⁴ שמגביהין הקערה (ולמנהג בית הרב — מגלין מקצת המצות⁵) לאמירת פיסקא זו, כדי להראות שמצה זו היא "לחם עוני" — "שעונין עליו דברים הרבה" (כדרשת הגמרא⁶), דקאי על אמירת ההגדה. ולכן נהגו רבותינו נשיאינו להתחיל את ביאורים בהגדה בפיסקא "הא לחמא עניא".

ב. בפיסקא "הא לחמא עניא" מדובר אודות ג' ענינים: (א) "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים", (ב) ההזמנה ל"דכפין" ו"דצריך", (ג) "השתא הכא לשנה הבאה כו".

וצריך להבין:

(א) מהו הקישור בין ג' ענינים אלו, שלכן נקבעו שלשתם בפיסקא אחת?

(ב) הפיסקא "כל דכפין כו" — מקומה לכאורה לפני הפיסקא "הא

(1) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ דאשתקד
 (2) בא יג, ח.
 (3) שו"ע אדה"ז אר"ח סתע"ג ס"ד.
 (4) שו"ע אדה"ז שם סל"ו. וש"נ.
 (5) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים
 פיסקא זו (ע' יב).
 (6) פסחים קטו, ב.

לחמא עניא כו", שהרי תוכנה הוא הזמנה ל"דכפין" ו"דצריך" כדי שיוכל להשתתף בסדר הפסח, והרי גם הוא צריך להשתתף באמירת כל ההגדה — גם בפסקא "הא לחמא עניא" (שגם היא נכללת בהסימן ד"מגיד")? (ג) הפסקא "השתא הכא כו" — כיון שאינה שייכת לסיפור ביציאת מצרים, הרי מקומה לכאורה בסוף ההגדה, כשם שאמירת "לשנה הבאה בירושלים" היא בסוף הסדר?

ג. ויובן בהקדם תוכן ההזמנה "כל דכפין כו" — שזוהי עבודה קשה ביותר, הן בגשמיות והן ברוחניות:

ברוחניות — כי, בידעו שמדובר אודות עני, והרי "אין יסורין בלא עוון", הרי יכול לחשוב שאין לו לשנות את הסדר שקבע הקב"ה!... (וכפי שמצינו בגמרא⁸ שנשאלה שאלה זו אצל ר' עקיבא. ומה שהשיב ר"ע שם בענין החילוק בין בן לעבד כו' — הרי זה שייך רק במעמד ומצב שלאחר מ"ת).

ובגשמיות — שהרי באמרו "כל דכפין כו' כל דצריך כו", שמזמין את כל אלו הזקוקים לכך, עליו להכין את צרכי הפסח עבור כולם, ובשביל זה דרוש הון עצום!... בפרט ע"פ דברי חז"ל במסכת בבא מציעא⁹ לענין פועלים: "אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב!" ולכן מקדימים לומר "הא לחמא עניא" — שזוהי ההבהרה ("באָוּאַרעניש") מראש שאין ברשותו אלא "לחמא עניא" בלבד, וכדאיתא בגמרא שם, שאם התנה עמהם מתחלה שלא יתן להם אלא פת וקטנית בלבד, אינו צריך ליתן להם יותר. — זהו הטעם לאמירת "הא לחמא עניא" ע"פ נגלה¹⁰.

וענינו ברוחניות — ש"לחמא עניא" הו"ע הביטול, כידוע החילוק בין חמץ למצה¹¹, שחמץ הו"ע של התנשאות והגבהה, ואילו מצה שאינה תופחת, מורה על הביטול.

והמשך הפסקא: "די אכלו אבהתנא" — האבות שלנו, הן שלו והן של הזולת (שמזמין אותו) — לאחרי הקדמה זו — באמירת "כל דכפין", וכיון שהאב מוריש לבנו כל עניניו כו', לכן יכול להזמין באמירת "כל דכפין".

7) שבת נה, סע"א.
 8) ב"ב י"ד, א.
 9) פג, סע"א.
 10) ראה גם פירוש שמחת הרגל (להחיד"א)
 על הגש"פ פסקא זו.
 11) ראה לקו"ת צו יג, ג. שה"ש יד, ד.
 ובכ"מ.

כלומר: הטעם שיכול להזמינו וליתן לו מצה כו', כידוע שמצה הו"ע האמונה¹² — דלכאורה: כיצד לוקח על עצמו האחריות ליתן לו אמונה, ובאופן שיומשך בתמידות (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹³ בביאור מנהגנו שלא לומר "חסל סידור פסח", כיון שחג הפסח נמשך תמיד) — כיון שישנו הכח על זה מצד הענין ד"אכלו אבהתנא"; ועי"ז יגיע למעמד ומצב שיוכל ליתן לו באופן של הרחבה ובאופן של חרות.

ד. ויש לקשר זאת עם הענין ד"הקהל",

— דכיון ששנה זו היא שנת הקהל, יש לקשר את כל עניני השנה עם הענין ד"הקהל", ובפרט ענין המועדים שמהם נמשך על כל השנה, כמו חג הסוכות, שממנו נמשך הענין ד"הקהל" על כל השנה, ועאכו"כ חג הפסח, שהוא "ראש השנה לרגלים" (כדאיתא בגמרא במסכת ר"ה¹⁴), הרי בודאי יש לקשרו עם הענין ד"הקהל" —

שהרי ע"י ההזמנה "כל דכפין כו' כל דצריך כו'", נעשית הקהלה של כו"כ מישראל ביחד.

ובהקדמה — שלכאורה אינו מובן מהי שייכות הענין ד"כל דכפין כו' כל דצריך כו'" לחג הפסח דוקא?

בנוגע להענין ד"כל דצריך ייתי ויפסח" — יש ליישב בדוחק, שזהו לפי שצרכי הפסח מרובים, וכפסק ההלכה¹⁵ ש"אפילו עני המתפרנס מן הצדקה . . חייב ללוות או למכור כסותו או להשכיר את עצמו בשביל יין לד' כוסות"; אבל בנוגע להענין ד"כל דכפין ייתי וייכול" — הרי ענין זה ישנו בכל יו"ט, וכמבואר בזהר¹⁶ בארוכה ששלילת הענין ד"פרש חגיכם"¹⁷ ביו"ט (משא"כ בשבת, ש"פרש שבתכם לא קאמר") היא ע"י הכנסת אורחים, ויתירה מזה, שגם בימות החול ישנו החיוב ד"פרוס לרעב לחמך"¹⁸, וכיון שמצות צדקה היא מצות עשה שאין הזמן גרמא, הרי חיובה גם בלילה¹⁹.

אך הענין הוא — כאמור לעיל שע"י ההזמנה "כל דצריך כו' כל דכפין כו'" נעשה הענין ד"הקהל".

(12) ראה זח"ב מא, א. קפג, ב. וראה גם לקו"ת שם.	(15) שו"ע אדה"ז אור"ח סתע"ב ס"ל. וש"נ.
(13) שיחת ליל ב' דחה"פ תש"ג סמ"ז	(16) ח"ב פח, ב.
(סה"ש תש"ג ע' 75) — נעתק בהגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים בסופה.	(17) מלאכי ב, ג.
(14) ד, א.	(18) ישע"י נח, ז.
	(19) ראה בארוכה אג"ק ח"ב ע' קנג ואילך. וש"נ.

ועי"ז באים להענין ד"לשנה הבאה בארעא דישראל", שאז יהי חידוש גם לגבי ה"הקהל" דעתה — שהרי במצות "הקהל" דעתה ישנם הפטורים ממצוה זו²⁰, משא"כ לעתיד לבוא, כמפורש בנבואה שאפילו "עור ופסח" (שפטורים מהקהל) יהיו בכלל "קהל גדול ישובו הנה"²¹.

[ויש להעיר גם בנוגע לענין ד"כל דצריך ייתי ויפסח", שיש בזה חידוש גם לגבי הזמן שביהמ"ק הי' קיים — שהרי בזמן ביהמ"ק, כיון שהפסח אינו נאכל אלא למנויו²², צריך להזמין ולמנות אותם על הפסח קודם השחיטה (או קודם זריקת הדם)²³; משא"כ בזמן הזה — הנה "קלקלתנו זוהי תקנתנו"²⁴, שההזמנה על הפסח נכפי שנעשה ע"י האפיקומן שהוא זכר לפסח²⁵ — לא זכר בעלמא, אלא זכר ע"פ תורה, ובאופן ד"נוכרים ונעשים"²⁶] יכולה להיות אפילו באמצע הסדר!].

ויה"ר שיקויים יעוד זה תיכף ומיד, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁷ בענין "לשנה הבאה בירושלים", שאין הכוונה שצריכים להמתין ח"ו שנה שלימה, אלא שמישיח יבוא מיד למחרת, ובמילא יאכלו את הפסח "לשנה הבאה בארעא דישראל".

ה. ועתה נשאר לבאר הקישור בין הסיוס "השתא הכא כו" להזמנה "כל דכפין כו":

ויובן בהקדמת קושיא נוספת: בשלמא האמירה "לשנה הבאה בארעא דישראל", "לשנה הבאה בני חורין" — הרי זה חידוש אצל הבן; אבל לשם מה צריכים לומר "השתא הכא", "השתא עבדין" — הרי הבן רואה בעצמו שבשנה זו נמצאים אנו "הכא" ובמצב של "עבדין"?

והביאור בזה — שדוקא ע"י העבודה ד"השתא הכא" באים לאח"ז להענין ד"לשנה הבאה בארעא דישראל".

וזהו מה שתבע וזעק רבנו נשיאנו, שיש לדבר ולעסוק בחיזוק האמונה בביאת המשיח, שהיא אחד מהי"ג "אני מאמין" — דלכאורה אינו מובן מהו הצורך בדבר, הרי אמרו רז"ל²⁸ "זכו אחישנה"²⁹, לא זכו

(20) ראה רמב"ם הלכות חגיגה רפ"ב; (26) אסתר ט, כת. וראה רמ"ז בס' תיקון פ"ג ה"ב. שובבים. הובא ונתבאר בס' לב דוד (להחיד"א)

פכ"ט.

(21) ירמי' לא, ז.

(22) זבחים נו, ב (במשנה).

(23) פסחים פט, א. (סה"ש תש"ה ריש ע' 83). תש"ח ס"ה

(24) ע"ד שבת פ, ב (ועוד): קלקולו זהו (סה"ש תש"ח ע' 200).

(25) תיקונו. (28) סנהדרין צח, א.

(29) ישעי' ס, כב. (25) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ז ס"ג.

וש"נ.

בעתה", כך, שאפילו במעמד ומצב ד"לא זכו" תבוא סוכ"ס הגאולה ("בעתה")? — אך הענין הוא, שצריכים לעשות משהו בענין זה!... וכמ"ש רבנו הזקן³⁰ שיש צורך בפעולת האדם כדי לפעול את ענין הגאולה בנקודת פנימיות הלב כו'.

וכל זה הוא בכללות; ובפרטיות — הרי זה נעשה ע"י עבודת הצדקה, כדאיתא בגמרא במסכת בבא בתרא³¹: "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה", הן נתינת צדקה לעני בגשמיות, והן ענין הצדקה ברוחניות — השפעת ענין הדעת, כמארז³² "דעת קנית מה חסרת" (היפך הענין ד"אין עני אלא בדעת"³³).

והנה, בנתינת הצדקה ישנם כו"כ דרגות, עד להדרגא העליונה ביותר — נתינת דבר המוכן לאכילה (ולא באופן שנותן ממון לעני, שלאח"ז צריך העני לקנות את צרכיו), כדאיתא בגמרא³⁴ בנוגע למעלת הצדקה של אשת אבא חלקי' (שלכן הי' חילוק בין תפלתו לתפלת אשתו), ש"מקרבא הנייתה".

ומזה מובן גם בנוגע להענין ד"גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה" — שכאשר נתינת הצדקה היא באופן ד"מקרבא הנייתה", אזי גם קירוב הגאולה הוא במדה רבה יותר.

ועפ"ז מובן קישור הענינים דההזמנה "כל דכפין כו' כל דצריך כו'" עם הסיום "השתא הכא כו'" — כי ע"י העבודה ("השתא הכא") בענין "כל דכפין כו' כל דצריך כו'", שהו"ע נתינת הצדקה באופן ד"מקרבא הנייתה", באים להענין ד"לשנה הבאה".

וזהו סדר הענינים שבפיסקא זו: תחלה באה ההבהרה "הא לחמא עניא כו'" (כנ"ל ס"ג), לאח"ז — ההזמנה "כל דכפין כו' כל דצריך כו'", ולאח"ז ממשיכים שע"י העבודה "השתא הכא" בענין "כל דכפין כו' כל דצריך כו'" — הנה "לשנה הבאה בני חורין".

ו. ועפ"ז מובנת גם שייכות הפיסקא "הא לחמא עניא" להסימן "מגיד" — שאומרים לילד ("והגדת לבנך") שהתכלית של יצי"מ היא הגאולה דלעתיד לבוא:

ובהקדים — שבאמת היתה הגאולה השלימה יכולה להיות כבר בזמן יציאת מצרים, כי אילו היו זוכים לקיום היעוד³⁵ "תביאמו ותטעמו

(30) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

(31) יו"ד, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

(32) ויק"ר פ"א, ו. תנחומא ויקרא א.

(33) נדרים מא, רע"א. וראה גם כתובות

סח, סע"א.

(34) תענית כג, ב.

(35) בשלח טו, יז.

גו" ע"י משה רבינו בעצמו, היתה כבר אז גאולה שלימה, אלא שגורם החטא כו"כ³⁶, ולכן לא היתה הכניסה לארץ גאולה שלימה.

וכיון שהסיפור ביציאת מצרים צ"ל כפי שהוא מצד עצמו (ללא הענינים שגורם החטא כו"כ) — לכן אומרים בהגדה "השתא הכא כו" לשנה הבאה כו"כ", כדי להדגיש שהתכלית של יציאת מצרים תהי' בגאולה דלעתיד לבוא (וכמרומוז בלשון הכתוב³⁷ "כימי צאתך מארץ מצרים" — לשון רבים).

וענין זה שייך גם להמבואר לעיל בנוגע לענין הצדקה, שמקרכת את הגאולה האמיתית והשלימה — כמ"ש רבנו הזקן³⁸ בענין "פדה בשלום נפשי"³⁹, שמצות הצדקה "היא שעמדה לנו לפדות חיי נפשנו .. ותעמוד לנו לעד", לעתיד לבוא.

*

ז. "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות כו"כ":

על פיסקא זו — שכולה קושיות — ישנם כו"כ קושיות שעד עתה לא עמדו עליהם.

הקושיא הא' ("די ערשטע קשיא איז"):

מהו הטעם שדוקא בקושיא הד' מסיימים בתיבת "כולנו" ("כולנו מסובין") — לכאורה הרי הי' אפשר לקבוע הלשון "כולנו" גם בשאר ג' הקושיות: בנוגע למטבילין — "כולנו מטבילין שתי פעמים", וכן בנוגע למצה ומרור?

ואם בשאר הקושיות לא נאמר הלשון "כולנו" בגלל שזהו דבר מובן מאליו (דכיון שצריכים לנהוג כן, מובן מאליו שהנהגה זו שייכת ל"כולנו") — הרי כן הוא גם בהקושיא דמסובין?

הקושיא הב' ("די צווייטע קשיא איז"):

אדרבה: אם יש מקום שבו לא מתאים הלשון "כולנו" — הרי זה דוקא בנוגע ל"מסובין", כי: הענינים שבשאר ג' הקושיות — הכל חייבים בהם, אפילו נשים, ש"חייבו אותן חכמים בכל הדברים שתקנו בלילה הזה לפי שאף הם היו באותו הנס"⁴⁰; משא"כ בהסיבה — הרי

(36) ראה ספרי דברים א, ב. שמו"ר רפ"ב. (38) אגה"ק שם (בסופה).
 (39) תהלים נה, יט. (40) שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ב סכ"ה.
 (37) מיכה ז, טו. וראה סה"מ תש"ח ע' וש"נ.
 159 ואילך.

רק אשה חשובה חייבת בהסיבה⁴¹, ועד"ז תלמיד בפני רבו אינו רשאי להסב⁴² (וכפי שנהגו בבית הרב, שרק רבותינו נשיאינו היו מסובין). ונמצא, שדוקא בהקושיא ד"מסובין" לא מתאים הלשון "כולנו"!

הקושיא הג' ("די דריטע קשיא איז"):

בשיחה משנת תש"ד⁴³ נשאל כ"ק מו"ח אדמו"ר: כיון שד' הקושיות הם כנגד ד' העולמות בסדר דמלמטה למעלה: עשי' יצירה בריאה אצילות, נמצא שהקושיא דמסובין היא כנגד עולם האצילות. ולכאורה, כיון שקושיא היא "מסטרא דרע"⁴⁴, ובעולם האצילות כתיב⁴⁵ "לא יגורך רע" (וכדאיתא באגה"ק⁴⁶ ש"לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת") — איך שייך קושיא בעולם האצילות?

והשיב כ"ק מו"ח אדמו"ר, שענין זה הוא ע"ד שמצינו בנוגע לצדיקים [צדיק ע"פ המבואר בתניא⁴⁷, שכל ענין הרע אינו שייך אליו כלל, וכמ"ש ר' הלל מפאריטש⁴⁸ בשם רבנו הזקן ש"לפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל"], שגם אצלם צ"ל העבודה ד"בחומר ובלבנים"⁴⁹, "בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא"⁵⁰, אף שעבודה זו היא מצד ההעלם; וטעם הדבר — דכיון שכוונת ההעלם היא בשביל הגילוי, אין זה העלם אמיתי, כיון שכל ענינו הוא בשביל הגילוי שיבוא על ידו.

אמנם, כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר תיקן⁵¹ שהבן מקדים לד' הקושיות: "טאטע, איך וועל ביי דיר פרעגן פיר קשיות", ולא "פיר העלמות", הרי מוכח שגם הרביעית היא קושיא ממש, ולא בחי' העלם בלבד (שהרי קושיא והעלם הם שני ענינים שונים). וא"כ, הדרא קושיא לדוכתא: איך שייך קושיא בעולם האצילות?

הקושיא הד' ("די פערטע קשיא איז"):

מהו הצורך בהקדמת הפיסקא "מה נשתנה כו'" — לכאורה די בכך שהשואל ימנה את הקושיות עצמן?

(41) פסחים קח, א. טושו"ע (ואדה"ז) שם
ס"ד (ס"י).
(42) שו"ע אדה"ז שם ס"א. וש"נ.
(43) שיחת ליל א' דחה"פ תש"ד ס"ג
(סה"ש תש"ד ע' 78).
(44) זח"ג קכד, ב (ברע"מ).
(45) תהלים ה, ה.
(46) רסכ"ו (מרע"מ שם).
(47) פרק י.
(48) פלח הרמון שמות ע' ז.
(49) שמות א, יד.
(50) זהר ח"א כז, א. ח"ג קנג, א. רכט, ב.
(51) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים
פיסקא זו. וראה גם שיחת ליל א' דחה"פ
תרח"ץ ס"ו (סה"ש תרח"ץ ע' 261); ליל ב'
דחה"פ תש"ד ס"ד (סה"ש תש"ד ע' 87); ליל
א' דחה"פ תש"ז בתחלתה (סה"ש תש"ז ע'
102); תש"ט ס"ד (סה"ש תש"ט ע' 315).

ונוסף לזה, יש בפיסקא זו קושיא כללית:

מהו הצורך למנות את פרטי השינויים שבהם נשתנה הלילה לילה זה, דלכאורה די בעצם השאלה "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", שהרי בקושיא כל דהו יוצא ידי חובתו, כדאיתא בגמרא⁵⁶ "אמר לי רב נחמן לדרו עבדי עבדא דמפיק לי מרי לחירות ויהיב לי כספא ודהבא מאי בעי למימר לי. . אמר לי פטרן מלומר מה נשתנה?"

ח. ונקודת הביאור בזה — שלאמיתו של דבר גם בעולם האצילות שייך ענין הקליפה, אלא שמקומה של הקליפה דעולם האצילות הוא בעולם הבריאה (כדאיתא בע"ח⁵², וכמובא גם בלקו"ת פרשת במדבר⁵³ ובכ"מ).

והענין בזה:

ידוע שכללות ענין הקליפה נעשה ע"י ענין החטא. ואף שגם קודם החטא היו קליפות, הרי מעמדם אז הי' "תחת כל העולמות"⁵⁴, כיון שלא היו בתור ענין בפ"ע, אלא כקליפה השומרת על הפרי⁵⁵ שלא יבואו עליו מטר ושמש יתר על המדה, שתכלית ענינה הוא בשביל הגילוי — כדי שע"י פעולתה יתגלה הפרי. ובאופן כזה הי' ענינם של הקליפות קודם החטא — לא בתור ענין בפ"ע, אלא רק בשביל הגילוי. וע"ד "מלאכה שאינה צריכה לגופה"⁵⁶. וכיון שכל ענינם הי' בשביל הגילוי — הי' גם ענינם ענין הגילוי; אך ע"י החטא נעשה ענין התערובת, והיינו, שהקליפות יצאו ממקום מעמדם תחת כל העולמות, ונתערבו בעולמות עצמם.

וכיון שתערובת הקליפות בהעולמות נעשית ע"י ענין החטא, הרי מובן, שאין הקליפה יכולה להגיע אלא עד המקום שהחטא יכול להגיע אליו. וכיון שהחטא מגיע רק עד עולם הבריאה [כמאמר⁵⁷ "אין שכחה לפני כסא כבודך", והיינו שענין השכחה — הבא מצד החטא, שהרי לולא החטא היו כל הענינים באופן ד"חרות על הלוחות"⁵⁸, "אל תקרי חרות אלא חירות"⁵⁹, ולא הי' ענין השכחה — אינו מגיע אלא עד בחי' "כסא כבודך", בחי' עולם הכסא שהוא עולם הבריאה, ולא למעלה מזה⁶⁰] — הרי גם הקליפות אינם יכולים להגיע אלא עד עולם הבריאה, אבל בעולם האצילות "לא יגורך רע".

(52) ראה תו"מ חמ"א ע' 309. וש"נ.

(56) שבת מב, א. וש"נ.

(53) ג, סע"ג.

(57) ברכות לב, ב. ועוד.

(54) ראה שיחת ליל ב' דחה"פ תשי"ז ס"י

(58) תשא לב, טז.

(תו"מ חיי"ט ע' 259). וש"נ.

(59) אבות פ"ו מ"ב.

(55) של"ה יט ב ואילך. וראה תו"מ ח"ו

(60) ראה הלכות ת"ת לאדה"ז פ"ב סה"י.

ע' 85. וש"נ.

ט. ועפ"ז מובן שענין הקושיא שייך רק בעולם הבריאה, משא"כ בעולם האצילות שייך רק בחי' ההעלם, שזהו"ע "ישת חושך סתרו"⁶¹, אבל לא ענין הקושיא:

החילוק בין העלם לקושיא הוא — שההעלם רק מעלים על האור ועל האמת, משא"כ ענין הקושיא הוא (לא רק מעלים על האמת, אלא) גם מנגד על האמת.

ולדוגמא מקושיא בתורה (שהרי "אסתכל באורייתא וברא עלמא"⁶²): "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית גו"⁶³ — שקושיא זו היא לא רק מעלמת על האור, אלא גם מנגדת על האור.

ולכן, ענין הקושיא שייך רק בנוגע לעולמות ביי"ע, אבל לגבי לאצילות — הרי זה רק העלם בלבד.

והביאור בזה:

ידוע⁶⁴ שעולם האצילות הוא הממוצע בין הבורא להנבראים, כי בממוצע ישנו מהעליון ומהתחתון, ועד"ז בנוגע לאצילות, שגם הוא נקרא בשם "עולם"⁶⁵, מלשון העלם והסתר⁶⁶ — שזהו ענין התחתון שבו; ולאידך, נקרא בשם "עולם האחדות"⁶⁷, "איהו וחייהי חד, איהו וגרמוהי חד"⁶⁸ — שזהו ענין העליון שבו. ולכן, כדי שתהי' ההמשכה בבחי' "חכמה ידיעא" דבריאה, הרי זה ע"י המעבר דרך בחי' חכמה דאצילות. ומזה מובן, שההמשכה מאצילות לבי"ע אינה כמו ענין האור, כמו אור השמש, שלא נוגע כלל למאור השמש אם אורו מאיר או לא, ובאיזה אופן מאיר, ואם ישנם עננים המעלימים ומסתירים עליו כו'; אלא המשכה זו היא בדוגמת ענין השפע, שנוגע למשפיע אם המושפע מקבל את השפע, ובאיזה אופן היא קבלת השפע.

ולכן, כדי שתוכל להיות ההמשכה מאצילות לבי"ע, שייך באצילות ענין ההעלם, ויתירה מזה, שבשם המושאל שייך בו גם ענין הקושיא — לגבי עולם הבריאה.

וזהו הטעם שהבן שואל בלשון קושיא את כל ד' הקושיות, גם קושיא הד' שכנגד עולם האצילות — כי לגבי הבן, שנמצא בעולם העשי', ישנו ענין הקושיא גם באצילות.

65) ראה סה"מ תש"י ריש ע' 112. ועוד.

66) לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.

67) ראה תו"א נו, א. ובכ"מ.

68) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

61) תהלים יח, יב.

62) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

63) בהר כה, כ.

64) ראה לקו"ת ואתחנן יב, א. סה"מ

הרפ"ט ע' 234. וש"נ.

י. ועפ"ז יובן הטעם שהלשון "כולנו" נזכר רק בקושיא הרביעית, ולא בשאר הקושיות:

אילו הי' נאמר הלשון "כולנו" גם בשאר הקושיות (שכנגד עולמות ב"ע) — אזי הי' מתקיים בהם הענין ד"ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך"⁶⁹, וכיון ש"באור פני מלך חיים"⁷⁰, הי' מתבטל כל ענין הקושיא, שהוא מצד העלם האור והגילוי דאלקות.

משא"כ בקושיא הרביעית (שכנגד עולם האצילות) — הרי הקליפה עצמה מודה שבאצילות אין לה מקום כלל, אלא מקומה הוא בעולם הבריאה דוקא, ולכן גם בהקושיא עצמה אפשר לומר "כולנו".

יא. עפ"ז יובן גם דיוק הלשון "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות" (דלכאורה הול"ל מה נשתנה זמן זה לגבי שאר ימות השנה וכיו"ב) — כי ימים ענינם גילוי, ולכן לא שייך שם ענין הקושיא, כי אם מצד ענין הלילה דוקא.

ותוכן הקושיא — "מה נשתנה הלילה הזה": הרי לילה ענינו הוא העלם, ואיך אפשר להמשיך במעמד ומצב זה את הגילוי דיציאת מצרים? והרי אין זה דומה להגילוי שהי' בליל שביעי של פסח, שאז הי' הגילוי ד"לילה כיום יאיר"⁷¹, משא"כ בליל א' דחג הפסח הי' עדיין לילה, ואעפ"כ הי' אז הענין דיציאת מצרים, "נגוף למצרים ורפוא לישראל"⁷². אלא ש"שאלת חכם חצי תשובה"⁷³, ובנדוד — נרמזת התשובה בלשון השאלה "מה נשתנה", דהיינו שהמשכה בלילה זה היא מבחי"מ"ה⁷⁴, ולכן מצד הגילוי דבחי"מ"ה, נעשה הענין דיצי"מ אפילו בלילה (העלם).

וזהו גם תוכן דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁵ אודות הגירסא בכמה סידורים (דלא כבסידורים שלפנינו) "וכאן הבן שואל מה", שהפירוש בזה הוא — ששם ב"ן שואל ומבקש ופועל המשכת שם מ"ה בגלוי⁷⁶.

*

69 נוסח ברכת שים שלום. וראה תניא פל"ב.
70 משלי טז, טו.
71 תהלים קלט, יב. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 37. תר"מ חט"ז ע' 226. וש"נ.
72 ראה ישעי' יט, כב. זח"ב לו, א.
73 ראה סה"ש תר"צ ע' 84. וש"נ.
74 נזכר גם הענין ד"מה שמו ומה שם בנו" (משלי ל, ד. וראה שיחת ליל ב' דחה"פ תשי"א סט"ו (תר"מ ח"ג ע' 19). וש"נ.
75 שיחת ליל ב' דחה"פ תרצ"ז ס"ב (סה"ש תרצ"ז ע' 224); ליל א' דחה"פ תרצ"ן; תש"ג ס"ה (סה"ש תרצ"ן ע' 261; תש"ג ע' 54). הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים פסקא זו. וראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תשכ"ג ס"ה (תר"מ חל"ו ע' 273). וש"נ.
76 חסר הסיום (המור"ק).

הוספה

[לקראת חג הפסח, ה'תש"ד(?)]

Dear Friend!

לקראת ימי חה"פ ימי זמן חרותנו הממשמשים ובאים הננו לברככם בברכת יו"ט ולהזכירכם עוד הפעם, אף שבטח למותר הוא, אשר בני ישראל בכל מקום מתפללים בשלומכם ונושאים רנה לדי' בעד מפלתו, בקרוב ממש, של השונא ונצחון הגמור של כל אלו הנלחמים בעד הצדק והישר.

בהזדמנות זו הננו להדגיש עוד הפעם על החרות האמתית, אשר אי אפשרי הוא כ"א בהיותו בא ביחד עם חוקים צדיקים והנהגה ישרה.

ובמאמר קצר ביארו לנו חכמנו את זה וז"ל: אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה.

א"א להשתמש בחרות ושלא יהי מקום לחשש של עבדות בעתיד;

א"א להיות בן חורין ולהשתמש בזה לטוב האמתית של הסביבה ושל הבן חורין עצמו;

כי אם כאשר מתנהגים ע"פ ההוראות בתורתו הקי אשר ניתנו לנו מבורא העולם ומנהיגו;

כי אם כאשר זוכרים תמיד את החוקים הנצחיים במה שבין אדם למקום ובין אדם לחברו.

אשר, אז רק אז, החרות הוא חרות אמת ונצחי לעולם ועד.

בברכת חה"פ שמח וזמן חרות לכל העולם בכלל ולעמנו בניי הדויים וסחופים בפרט,

ובאיווי גאולה שלמה.

נ.ב. מוסג"פ עלון קטן לחה"פ.

מצילום כתי"ק. נכתב על נייר המכתבים של "מחנה ישראל".

Dear Friend: = ידיד יקר.

אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה: אבות פ"ו מ"ב.

הדויים וסחופים: יבמות מז, א.

ב

[וי מנייא תשמ"א]

לברר בדפוסים (הקודמים) דשו"ע אדה"ז ששל"ו סו"ס יח: "ויו"ט" דלכאורה צ"ל ולהחליף גם ביו"ט (או כיו"ב).

ג

[מנייא תשמ"א]

ולהערה בשו"ע אדה"ז ה' שבת של"ו ס"י"ח בסופו. והקשה מסוכה כו'.

— וראה בשו"ע שם גופא שמסיים "עיין סתרנ"ד". היינו סוכה שם מקור הדין בסתרנ"ד — ועדיפא הו"ל להקשות מיני ובי' — מה שייך "לתקן כלי" בהוספת מים לכלי?

אלא שבזה השמטת הדפוס דמוכח, וצ"ל: .. בשבת ולהחליף אסור אפילו ביו"ט מפני .. או כיו"ב.

ועד"ז הוא בשו"ע שם ס"י"ח ספ"ג שהעיר בקונטרס השולחן שצ"ל .. בו בשבת ברה"י וביו"ט אפילו ברשות.

ב

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 385. והיא הוראה אל הרשד"ב לזין לברר בדפוסים הקודמים שבספרי'.

והיינו שאחר שהתקבלה השאלה שבאגרת הבאה, הורה להנ"ל לברר (המענה שלו נדפס בס' עבודת הקודש ע' קנד, שכ"ה גם בדפוסים הראשונים). ואחר שנתקבלו תוצאות הכירור, השיב את האגרת הבאה. וראה קובץ אור ישראל חט"ו ע' רו.

סל"ו סו"ס יח: "ואפילו העמידם במים מבעוד יום אסור להוסיף עליהם מים בשבת ויו"ט מפני וכו' עיין סי' תרנ"ד".

כמבואר במשנה סוכה מב, א. ובשו"ע סי' תרנג.

ג

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה יצחק שפיצער, מב' מנ"א. והקשה: במכתבו: וצע"ג שמשנה מפורשת היא בסוכה מב. "וביו"ט מוסיפין", ונפסק כן בשו"ע סי' תרנ"ג דביו"ט מוסיפין וא"כ למה כתב דאסור להוסיף בשבת ויו"ט? בשבת .. ברשות: ראה מ"ש בזה לעיל ח"ג ע' כז"ח.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770 Email: info@lahak.org

ב"ה.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הגיעו מבית הכורך

תורת מנחם

התוועדויות כרך מב

ספר המאמרים תשכ"ז

הספרים נשלחו לבתי המנויים

*

בחנויות הספרים יהי' ניתן להשיגם

מיד לאחר חג הפסח

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילדה חי' מושקא שתחי'
ליום הולדתה כ"ד אדר שני, ה'תשע"א
נדפס על ידי ולזכות הורי'
הת' בנימין וזוגתו מרת רבקה רחל שיחיו פדרמן
ולזכות זקיני שיחיו